

Signalementen

David Coen & Jeremy Richardson (red.)

Lobbying the European Union: Institutions, Actors, and Issues.

Oxford: Oxford University Press, (1993), 2009; xv + 373 blz.; £ 40,=

ISBN: 978-0-19-920735-0

Het multi-institutioneel karakter en het gelaagd beleid van de Europese Unie bieden belanghebbende partijen vele mogelijkheden te lobbyen teneinde een bepaald politiek proces in eigen voordeel te beïnvloeden. Aan de andere kant is er van de zijde van beleidsmakers de behoefte dié groepen te raadplegen die door een voorgestelde maatregel worden geraakt. Het lobbyen is de laatste twintig jaar in de EU sterk toegenomen en geprofessionaliseerd. In deze bundel van 16 *case studies* wordt getracht de rol van belangengroepen in het politieke proces van de EU in kaart te brengen, vanaf het vaststellen van de agenda tot en met de inwerkingtreding van bepaalde maatregelen. Daarbij staat de vraag centraal hoe belangengroepen zich organiseren teneinde EU-

instellingen te beïnvloeden, hoe zij tijdens het politiek proces coalities vormen en op welke beleidsterreinen zij zich bewegen. De bundel analyseert de veelvuldige factoren die bij lobby-activiteiten een rol spelen. Na de inleiding richten de onderzoekers in deel I, dat uit zes studies bestaat, zich in hun analyse vooral op de institutionele omgeving waarin de belangengroepen zich bewegen, zoals de Europese Commissie, het Europees Parlement, de Raad van Ministers, het Europese Hof van Justitie, het Comité van Permanente Vertegenwoordigers en het Europese Economische en Sociale Comité. In deel II worden twee actoren, twee lobby's als zodanig, geanalyseerd, te weten de Business Lobby en de 'groene' groeperingen van Niet-Gouvernementele Organisaties. Ten

slotte is er een derde groep lobbyisten die geanalyseerd worden en die een bepaalde sector of 'issue' vertegenwoordigen, nl. lobby's op het terrein van gezondheid, tabak, voedsel, de landbouwindustrie, sociaal beleid en handelsbeleid. In een apart hoofdstuk komt het vraagstuk aan de orde of het lobbyen in de EU niet verder gereguleerd zou moeten worden, bijvoorbeeld door het instellen van een algemeen lobbyregister. In een slothoofdstuk, 'Institutionalizing and Managing Intermediation in the EU', wijzen de redacteurs op de moeilijkheden die kleven aan het reguleren van lobbyen. De Europese Unie vertoont, met haar 'sectoraal en gesegmenteerd' politiek proces, het pluralisme van een kameleon. Er zijn dan ook veel verschillende en veranderende types van lobbyen. Goede wetgeving vereist consultatie en transparantie en zal de noodzaak van 'mediatie' in de vorm van lobbyen niet doen afnemen. (F.v.d.B.)

Johan Van Overtveldt

Maandag geen economie meer?

Arnhem: Terra Lannoo, 2009; 176 blz.; € 24.95

ISBN: 978-90-209-8879-6

De Belgische econoom Van Overtveldt schreef een aardig overzicht over de periode van crashes, crisissen en menselijke fouten. Interessant is zijn vergelijking tussen de Grote Depressie van de jaren '20 en de kredietcrisis van nu. Achteraf gezien is alles goed te duiden, maar het blijft spannend, stuitend en bijna niet te begrijpen welke domme handelingen, beslui-

ten en uitspraken werden gedaan en genomen door de financiële en politieke leiders. Het ondoordacht blijven vasthouden aan de gouden standaard en het rigoureuze ingrijpen in het internationale handelsverkeer in de jaren '20 zou men kunnen vergelijken met het ondoordacht risico's blijven nemen door de 'financial engineers' die in de jaren '90 hun kansen kregen. Tekenend zoals Van

Overtveldt de opkomst van de 'value at risk'-methode beschrijft, het ontwikkelen van kwantitatieve modellen om risico's hanteerbaar te maken door met open ogen kleine kansen met grote gevolgen te accepteren. Naast de heldere beschrijvingen van de Grote Depressie en de kredietcrisis geeft Van Overtveldt een aardige analyse van de oorzaken van de huidige crisis. Hij onderscheidt er vier: de aanhoudend lage rentevoeten, de financiële technologie, het overheidsbeleid en, niet het minst, de menselijke psyche. Vervolgens trekt hij lessen voor de toekomst. De rol van de overheid komt aan

bod, maar een positief antwoord op de vraag of meer en betere regulering een oplossing biedt, is niet te verwachten. Het is immers onwaarschijnlijk dat politici altijd rationeel zullen handelen. Of de geschiedenis

zich altijd herhaalt, is twijfelachtig, maar we lijken de onvermijdelijkheid van het opnieuw optreden van financiële crises te moeten accepteren. De belangrijkste les is daarom dat de economische wetenschap ook

uit de kredietcrisis tal van lessen zal trekken, zoals die ook uit de Grote Depressie zijn getrokken. Ten slotte, een charmant aspect van het boek is het vaak Vlaamse taalgebruik. (J.d.J.)

Hannes Swoboda & Jan Marinus Wiersma (red.)

Politics of the Past: The Use and Abuse of History.

z.p.: PSE, Socialist Group in the European Parliament, 2009; 253 blz.;

ISBN: 978-92-823-2627-5

De Tweede Wereldoorlog dateert alweer van ruim 71 jaar geleden en in West-Europa zijn de wonden van deze tragische periode uit de geschiedenis nu eindelijk voor een groot deel geheeld. In Midden- en Oost-Europa echter is de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog nog springlevend; bovendien wordt het collectieve geheugen in die regio in grote mate gevormd door de herinnering aan de communistische periode. Uit de overtuiging dat het

verleden niet kan worden genegeerd door politici, maar ook niet door hen aangewend mag worden voor politieke doeleinden, heeft de Socialistische fractie in het Europees Parlement de bundel *Politics of the Past: The Use and Abuse of History* samengesteld. In deze gemêleerde bundel wordt geprobeerd een antwoord te formuleren op een viertal thema's. Allereerst de vraag wat geschiedenis is en of deze objectief gepresenteerd kan worden. Het

tweede thema wordt gevormd door de politiek van het verleden en de rol daarin van historici en politici. Als derde thema wordt ingegaan op het totalitaire verleden van Europa. Als laatste thema wordt naar de eigen rol gekeken, dat wil zeggen van democratische socialisten en sociaal-democraten, in het twintigste-eeuwse Europa. Het veelzijdige karakter en de samenstelling uit korte bijdragen maken dat deze bundel kan dienen als een inleiding op een belangrijk aantal thema's die, waar het gaat om politiek en het verleden, interessant zijn en in de 'nieuwe' lidstaten van de Europese Unie nog aanleiding geven tot debat en conflict. (N.A.K.v.E.)

Simon Winder

Germania: A Personal History of Germans Ancient and Modern.

Londen: Picador, 2010; 466 blz.; € 23,90

ISBN: 978-0-330-53628-8

Het komt niet vaak voor dat men bij het lezen van een boek over de Duitse geschiedenis herhaaldelijk in de lach schiet. Het onderwerp lijkt zich daar ook niet voor te lenen; daarvoor is het verleden van onze oosterburen in de vorige eeuw te zeer getekend door de Eerste en Tweede Wereldoorlog, het nationaal-socialisme en vanzelfsprekend door de Holocaust. Steeds hangt die donkere schaduw over het Duitse verleden. Toch slaagt Simon Winder er in zijn verfrissende *Germania. A Personal History of Germans Ancient and Modern* in, meermaals een glimlach op het gezicht van de lezer te toveren, vooral door zijn smake-

lijke anekdotes, scherpe observaties en persoonlijke ervaringen. Winder houdt van Duitsland en zijn historie, zoveel is duidelijk. Hij begint zijn reis door de Duitse geschiedenis in 9 n. Chr., met de nederlaag van drie Romeinse legioenen in het Teutoburgerwoud, en hij houdt op in 1933, met het aan de macht komen van de nazi's. Daar ligt ook meteen de zwakte van Winders boek. Hij stelt dat over het nazisme niet in de vorm van anekdotes kan worden geschreven: 'The terrible cruelties that had happened on German soil over the centuries, the pogroms, plagues and massacres had now given way to something far, far worse. Anecdotal

facetiousness has to get out of the way and simply stop.' Hoe waar op zichzelf ook, door in 1933 te stoppen wordt ook de naoorlogse Duitse geschiedenis buiten beschouwing gelaten. Veel inzicht in het moderne Duitsland krijgt de lezer daardoor niet. Dat neemt niet weg dat Winder een uitermate aanstekelijk en prettig leesbaar boek heeft geschreven en dat smaakt naar meer. Ook de naoorlogse periode leent zich wel degelijk voor een aanpak zoals die van Winder. Hopelijk gaat hij die uitdaging nog eens aan. (M.L.)

The National Institute for Defense Studies, Tokio (red.)
Major Powers' Nuclear Policies and International Order in the 21st Century.

Tokio: NIDS, 2010; *The Twelfth Symposium*; 165 blz.
ISBN 978-4-939034-71-8

Dit is een verslag, in de vorm van een bundel van acht artikelen, van een in 2009 onder auspiciën van het Japanse 'National Institute for Defense Studies' (NIDS) gehouden symposium. De aanleiding voor dit symposium was de hernieuwde belangstelling voor nucleaire ontwapening en non-proliferatie. Het NIDS hoopt dat deze bundel een kader biedt voor voortgaande internationale discussie over de rol van kernwapens in een nationale veiligheidsstrategie, alsmede over de rol die de grote mogendheden,

inclusief Japan, kunnen spelen bij de bevordering van ontwapening en non-proliferatie. Onder de auteurs van de bundel – die afkomstig zijn uit o.a. de Verenigde Staten, China, Rusland, India, het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk, allemaal kernwapenstaten – treffen we de Amerikaan Morton H. Halperin aan, die studies over militaire strategie en het nucleaire vraagstuk heeft geschreven en adviseur was van de regeringen van Johnson, Nixon en Clinton. De Japanse auteur die aan de bundel meewerkte, Yukio

Sato, is lid van de Japanse Nationale Commissie voor 'Public Safety' en was in de periode 1994-1996 ambassadeur van Japan in Nederland. Het openingsdeel van de bundel (de 'keynote'), getiteld 'Nucleaire Wapens en de Internationale Orde', bevat een betoog van Halperin over de rol van het kernwapen in de 21ste eeuw, terwijl Sato een agenda ontwikkelt voor Amerikaans-Japanse 'Strategische Consultaties'. In deel I komen het nucleaire beleid van president Obama en de gevolgen daarvan voor de Oost-Aziatische veiligheid, alsmede het huidige Russische nucleaire beleid aan de orde. Deel II behandelt het nucleaire beleid van China en India; en deel III dat van het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk. (F.v.d.B.)

Zhiqun Zhu

China's New Diplomacy. Rationale, Strategies and Significance.

Farnham, Surrey, UK: Ashgate Publishing Limited, 2010; xv + 248 blz.; £ 49,50
ISBN 978-14094-0168-1

De opkomst van China, als derde grootste economische mogendheid na Japan en de Verenigde Staten, ging, aldus de auteur Zhiqun Zhu, met toenemende diplomatieke activiteit gepaard. Teneinde zich los te maken uit het diplomatiek isolement waarin het terecht was gekomen door de sancties die Westerse mogendheden na het neerslaan van

de pro-democratische studentenbeweging in 1989 hadden toegepast, trachtte de Volksrepubliek China allereerst een 'goede nabuur'-diplomatie te verwezenlijken. Al in 1990 was Japan de eerste grote mogendheid die de economische sancties tegen China ophief en die de economische en politieke dialoog met Beijing hervatte. In 1997 en 1998

vonden wederzijdse bezoeken plaats van de Chinese en Amerikaanse presidenten. In het begin van de nieuwe eeuw werd China toegelaten tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO). De stijging van de olie-import en de zoektocht naar markten voor zijn producten, waren aanwijzingen dat China zich naar buiten richtte. Parallel daaraan werd een passieve in een actieve internationale diplomatie omgezet. 'In addition, the Chinese government has been projecting a new national image as a responsible, friendly and peaceful player in international affairs.' (blz.

Deze rubriek staat onder redactie van dr Fenna van den Burg. Bijdragen aan deze aflevering werden verzorgd door Jacques de Jong (J.d.J.), econoom, verbonden aan het *Clingendael International Energy Programme* (CIEP); Nicolaas A. Kraft van Ermel (N.A.K.v.E.), die aan de Rijksuniversiteit Groningen de Research Master *Modern History and International Relations* volgt en thans als stagiair verbonden is aan de eindredactie van de *Internationale Spectator*; Martijn Lak (M.L.), als aio verbonden aan de Faculteit Historische en Kunstwetenschappen van de Erasmus Universiteit Rotterdam; Gerard J. Telkamp (G.J.T.), historicus en eindredacteur van dit blad; en Fenna van den Burg (F.v.d.B.).

De aanwinstenlijst van de bibliotheek van Instituut Clingendael wordt maandelijks gepubliceerd op de Clingendael-website: www.clingendael.nl/resources/library/acquisitions

4) Deze diplomatie reikt verder dan Azië, Noord-Amerika en West-Europa. Over de gehele wereld maakt China daarbij gebruik van diverse soorten 'soft power'. 'Peaceful Rise' is de term waarmee Chinese wetenschapbeoefenaars en *officials* de Chinese buitenlandse politiek in het huidige tijdperk aanduiden. Met deze term beogen zij tegelijkertijd de angst weg te nemen voor de groeiende economische en politieke macht van China. Teneinde tot een beter begrip te komen van wat een en ander inhoudt, richt het boek van Zhiquan Zhu zich op de volgende 'fun-

damentele' vragen': Waarom ging China over tot deze nieuwe diplomatie; hoe werd ze uitgevoerd; en wat zijn de implicaties ervan voor de internationale politieke economie? Zhu doet dit, na een overzicht in een inleidend artikel en twee essays, getiteld 'International Responses' en 'China and the World in the 21st century', in zes 'gevalstudies' (China en Afrika; China en het Midden-Oosten; China en Latijns-Amerika; China en Centraal-Azië; China en het Stille-Zuidzeegebied; en China en Zuidoost-Azië. Een van Zhu's conclusies is dat de ratio van China's

diplomatie eerder economisch is dan ideologisch. Het gaat om een vertaling van China's fundamentele nationale belangen. En voor vele ontwikkelingslanden blijkt China 'een model, een markt, een partner en een concurrent' te zijn. Zhu meent dat er reden is te geloven dat China's verdere ontwikkeling naar een grote mogendheid vreedzaam zal blijven verlopen. Maar de vraag is wel hoe China probleemlanden als Soedan, Zimbabwe, Iran, Myanmar, Noord-Korea, Taiwan, en probleemgebieden als Tibet en Xinjiang tegemoet zal treden. (F.v.d.B.)

Netherlands Yearbook of International Law, Volume XL

Den Haag: T.M.C. Asser Press, 2010; (published jointly with the Netherlands International Law Review and under the Auspices of the Stichting T.M.C. Asser Instituut, Institute for Private and Public International Law, International Commercial Arbitration and European Law); x + 540 blz.; distributie Cambridge University Press; £ 95,= ISBN 978-90-6704-310-6; ISSN 1574-0951

Het Engelstalig Nederlands Jaarboek voor Internationaal Recht verschijnt sinds 1970. Het dient als podium voor academische bijdragen van algemene aard op volkenrechtelijk en Europees-rechtelijk terrein. Daarnaast heeft het een specifiek Nederlandse invalshoek door de Nederlandse staatspraktijk op internationaalrechtelijk gebied van jaar tot jaar grondig en zorgvuldig te documenteren. Dit veertigste deel (2009), metterdaad gepubliceerd in 2010, bevat vier relevante, betrekkelijk algemene artikelen. Deze betreffen de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de krijgsmacht-leiding voor daden begaan door haar ondergeschikten in oorlogstijd; de internationaalrechtelijke aspecten van de ontbinding van het staatsver-

band van de Nederlandse Antillen; de status van het continentaal platteland in de poolgebieden; en de wisselwerking tussen het recht van de Europese Unie en het internationaal recht: het dilemma van wet- en regelgeving die de EU-lidstaten bindt, maar niet de (Europese) Gemeenschap als zodanig. In de tweede, documentaire helft van het jaarboek vinden we een ruim honderd pagina's tellend overzicht van de Nederlandse staatspraktijk voor het parlementaire jaar 2007-2008 (bronnen zijn hier voornamelijk Kamerstukken); een overzicht van verdragen en overeenkomsten waarbij het Koninkrijk der Nederlanden partij is – besluitvorming en ontwikkelingen in 2008; recht en regelgeving van Nederlandse gemeenten

waarbij zaken van internationaal publiekrecht aan de orde zijn (2008); en Nederlandse rechtsbesluiten waarbij internationaal publiekrecht aan de orde is (2007-2008); bij dat laatste gaat het om uitspraken van rechtbanken, gerechtshoven, maar ook van de Raad van State, onder meer met betrekking tot de Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP) en haar uitsluiting van vrouwen. Alles netjes geannoteerd natuurlijk. Het boekwerk wordt gecombineerd met een register van casussen en een algemeen register. (G.J.T.)